

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Мәтіндегі қате медиа этикасын бұзады

ЖАРИЯЛАНДЫ
04.12.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/171100/

Амантаева Тамирис

Қоғамдағы ақпарат тарату жүйесінде бұқаралық ақпарат құралдарының (БАҚ) алатын орны ерекше. Журналистік қызметтің басты мақсаты — объективті және сенімді ақпарат жеткізу. Алайда, мәтіндегі қате ақпарат немесе дұрыс емес интерпретация медиа этикасының бұзылуына әкеліп, қоғамның сеніміне селкеу түсіреді. Мұндай жағдайлар ақпараттың дәлдігі мен шынайылығын бұзып қана қоймай, сонымен қатар әлеуметтік шиеленістердің өршуіне, жалған пікірлердің қалыптасуына ықпал етеді.

Журналистика қоғамның “айнасы” болуға тиіс. Бұл айна халықтың шынайы өмірін бейнелеп, жаңалықтардың дұрыс және әділ таратылуын қамтамасыз етуі керек. Алайда, егер ақпарат шынайы көздерге негізделмесе немесе автордың қателігінен бұрмаланса, қоғамдағы әділетсіздік пен түсінбеушілік арта түседі. Мәселен, 2019 жылы қазақстандық БАҚ-тың бірінде жарияланған “қазақстандық азық-түлік өнімдері сапасыз” деген мақала үлкен резонанс тудырды. Бірақ кейінірек бұл мәлімдеме зерттеліп, мақалада келтірілген деректердің ресми статистикаға сай келмейтіні анықталды.

Мәтіннің мұндай қателігі қоғамда дүрбелең туғызып қана қоймай, қазақстандық өнімдердің беделіне зиян келтірді. БАҚ-тың бұндай жауапсыздығы тек материалдық емес, моральдық шығындарға да әкелуі мүмкін.

Мәтіннің мазмұнында жіберілген әрбір қате журналистік этиканы бұзу деп саналады. Этика — бұл БАҚ-тың сенімділігі мен беделінің негізі. Журналистиканың “алтын ережелерінің” бірі — деректерді мұқият тексеру және нақты фактілерге сүйену.

Мақаланың тақырыбы мен мазмұны арасындағы алшақтық та жиі кездесетін қателіктердің бірі. Мәселен, “Қазақстан экономикасы құлдырауда” деген тақырыппен шыққан мақалада тек белгілі бір саланың уақытша қиындықтары сипатталса, бұл сенсация жасау мақсатындағы бұрмалаушылыққа жатады. Мұндай әрекеттер БАҚ-тың негізгі миссиясы — адалдық пен объективтілікті бұзады.

Ақпараттың дәлсіздігі аудиторияның БАҚ-қа деген сенімін азайтады. Бұл әсіресе, саяси және әлеуметтік мәселелерді қамтыған материалдарға

қатысты. Мәселен, 2020 жылғы пандемия кезінде кейбір ақпарат құралдары COVID-19

туралы жалған деректерді таратып, халық арасында қорқыныш пен түсінбеушілік туғызды. Бұл деректердің дұрыс еместігі кейінірек анықталғанымен, ақпараттың алғашқы әсері қоғамдық пікірге теріс ықпал етті.

Журналистикада “Жалған сөз жарға жығады” деген қағида бар. Бұл мақалды медиа саласының өкілдері әрдайым есте сақтауы қажет. Өйткені, бұрмаланған ақпарат қоғамда әлеуметтік шиеленістердің өршуіне, адамдардың үрейленуіне немесе теріс пікір қалыптасуына себеп болуы мүмкін.

Мәтіннің мазмұнындағы қателіктерді болдырмау үшін журналистер келесі қағидаларды ұстануы қажет:

- Фактілерді тексеру: Журналистер барлық деректердің шынайылығын тексеруі тиіс. Бұл үшін ресми статистикаға, беделді дереккөздерге сүйену қажет.

- Тақырып пен мәтіннің үйлесімділігі: Мақаланың тақырыбы мазмұнды нақты көрсетуі керек. Сенсация жасау мақсатында тақырыпты асыра сілтеу аудиторияны шатастырады.

- Тіл мәдениеті: Журналистік мәтіндерде әдеби тілдің нормаларын сақтау қажет. Қате қолданыстар мен тұрмыстық деңгейдегі сөздер мәтіннің сапасын төмендетеді.

- Жауапкершілік: Журналистер өз еңбегінің қоғамға тигізер ықпалын терең түсінуі тиіс. Мәтіндегі қателіктер медиа саласының беделін түсіріп, қоғамдағы сенімсіздікті арттырады. Журналистика саласының басты міндеті — шынайылық пен объективтілікке негізделген ақпарат тарату. Туралықты ту еткен БАҚ қана халықтың сенімін жаулап, қоғамдық пікірдің оң қалыптасуына ықпал ете алады.

“Сөз түзелмей, ел түзелмейді” деген нақыл журналистика саласында да өзекті. Егер мәтіндегі қателерді болдырмасақ, БАҚ өз міндетін толыққанды орындап, қоғамды өркендетуге үлес қоса алады.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.